

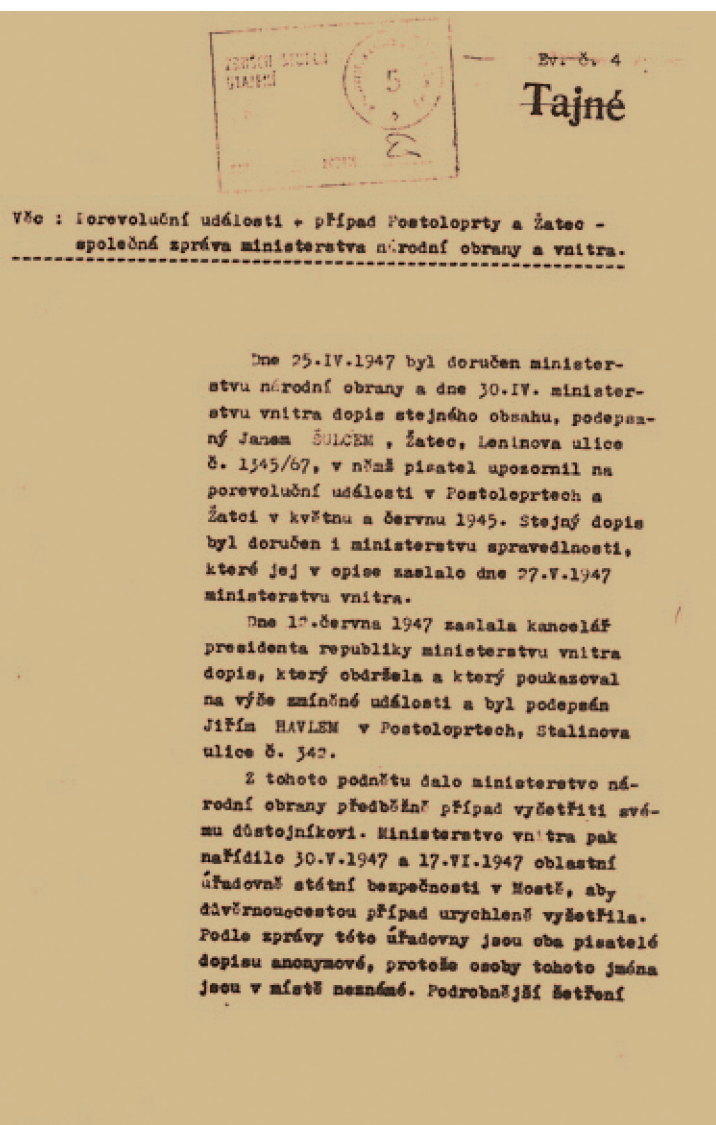
Předběžná zpráva k případu Postoloprty a Žatec z 28. července 1947

S tímto spisem byla obeznána vyšetřovací parlamentní komise, která prováděla výslechy 30.-31. července 1947 v Žatci. Protokoly vyšetřování jsou zde následně zveřejněny po této předběžné zprávě.

[Deset strojopisných stránek, stránky 1-10 pročíslované]

Ev. č. 4

Věc: Porevoluční události – případ Postoloprty a Žatec – společná zpráva ministerstva národní obrany a vnitra.

První strana předběžné zprávy pro Parlamentní vyšetřovací komisi s razítkem „Tajné“ (archiv ministerstva vnitra)

Dne 25. IV. 1947 byl doručen ministerstvu národní obrany a dne 30. IV. ministerstvu vnitra dopis stejného obsahu, podepsaný Janem ŠULCEM, Žatec, Leninova ulice č. 1345 / 67, v němž pisatel upozornil na porevoluční události v Postoloprtech a Žatci v květnu a červnu 1945. Stejný dopis byl doručen i ministerstvu spravedlnosti, které jej v opise zaslalo dne 27. 5. 1947 ministerstvu vnitra.

Dne 12. června 1947 zaslala kancelář presidenta republiky ministerstvu vnitra dopis, který obdržela a který poukazoval na výše zmíněné události a byl podepsán Jiřím HAVLEM v Postoloprtech, Stalinova ulice č. 342.

Z tohoto podnětu dalo ministerstvo národní obrany předběžně případ vyšetřit svému důstojníkovi. Ministerstvo vnitra pak nařídilo 30. V. 1947 a 17. VI. 1947 oblastní úřadovně státní bezpečnosti v Mostě, aby důvěrnou cestou případ urychleně vyšetřila. Podle zprávy této úřadovny jsou oba pisatelé dopisu anonymové, protože osoby tohoto jména jsou v místě neznámé. Podrobnější šetření prováděno již nebylo, poněvadž v té době byla zřízena vyšetřovací komise bezpečnostního výboru ÚNS¹ a nebylo žádoucí, aby vlastní vyšetřování komise bylo ztíženo předběžným vyšetřováním bezpečnostních nebo vojenských orgánů.

Z tohoto důvodu předkládá ministerstvo národní obrany a ministerstvo vnitra tuto předběžnou zprávu o událostech v Postoloprtech a Žatci v květnu a červnu 1945.

Po osvobození ujaly se správní moci v Žatci místní správní komise, jejímž předsedou byl Antonín ROŽEK² a okresní správní komise, vedena předsedou dr. PETRAŠKEM³. Antonín Rožek je žateckým usedlíkem již z doby první republiky a zdržoval se tam i za okupace. Jeho spolupracovníkem stal se Ing. Adolf REISER⁴, báňský úředník, který – jak se později ukázalo – byl dokonce členem SS a vůdcovského sboru SA. Teprve později byl zatčen a údajně na pokyn dr. Petráška odsunut do Německa. Dalším funkcionářem MSK [Místní Správní Komise] v té době byl Karel HÁS, který dříve se podepisoval HAAS⁵. I ten nebyl osobou mravně spolehlivou, poněvadž byl mnohokrát trestán a byl později zbaven své funkce, podle informace stal se však národním správcem⁶ žateckého velkoobchodu s chmelem. Oba tyto funkcionáři MSK dopustili se údajně krádeží a zpronevř státního majetku.

Dr. PETRAŠEK působil v Žatci jako advokát již za první republiky a po obsazení 1938 přešel do Loun, kde pokračoval v své advokátní činnosti.

čoval ve výkonu advokacie. Krátce po osvobození přišel do Žatce a údajně s plnou mocí ONV [Okresní Národní Výbor] v Lounech ujal se funkce předsedy OSK v Žatci. Písemné potvrzení si dodatečně opatřil od ONV v Lounech dané 22. V. 1945. Dne 29. V. 1945 dostali se k dr. PETRAŠKOVÍ předseda NSK Antonín Roška, který předložil výnos ministerstva vnitra z 28. V. 1945, čísl. B-211/28-5-45-I/2 podle kterého byl pověřen členstvím v OSK v Žatci s povinností navrhnouti ministerstvu vnitra do 8 dnů další členy OSK. S ohledem na tuto situaci resignoval dr. PETRAŠEK na funkci předsedy OSK. Od tohoto okamžiku nastalo na určitou dobu jakési bezvládí.

Za této všeobecné situace, kdy v kraji potloukaly se německé vojenské jednotky i SS s plnou výzbrojí, podporovány uselým německým obyvatelstvem, a kdy v činnosti pokračovaly německé jednotky Wehrwolfu⁷, a kdy ruské jednotky nemohly celé území pacifikovat pro složitost národnostních poměrů, neboť většina obyvatelstva německé národnosti ovládala český jazyk⁸, přišla do tohoto prostoru v polovině května 1945 první čsl. divize východní armády, složená z větší části z příslušníků slovenské národnosti. Jejím úkolem bylo zajistiti pohraničí, likvidovati jednotky německé armády a SS, vyhledati a bojovati proti jednotkám Wehrwolfů a usnaditi osídlení pohraničí Čechy a Slováky, kteří tam přicházeli z vnitrozemí, a to tím, že měl být prováděn odsun Němců. K tomu jest připojiti, že mimo této organisované složky vojenské nebylo tehdy v pohraničí ještě řádně organizovaných bezpečnostních sborů a pokud tam byly, byly jejich počty nedostatečné, naproti tomu do pohraničí přicházela řada neorganiso- vaných jednotek domnělých partyzánů a revolučních bojovníků, které byly vedeny zhusta osobami nezodpovědnými, často i vícekrát trestanými, které si nesprávně přisvojovaly důstojnické hodnosti. Tito žlipartyzáni dopouštěli se násilností proti civilnímu obyvatelstvu, krádeží a zpronevř národního majetku, na druhé straně urychlili a umožnili vyčištění pohraničí od německých uprchlíků.

Mezi příslušníky první čsl. divize vyskytuje se kap. ČERNÝ, kap. Jan ZÍCHA, který jako zpravodajský důstojník užíval jméno PETROV, por. ČUBKA, ppor. FAKAČ a mjr. FIŠERA.

Podle zpráv došlo v té době ze strany Němců k několika provokativním činům proti čsl. armádě⁹. Z toho důvodu vydal tehdejší posádkový velitel v Žatci pplk. DUŘT, nynější posádkový velitel jednotky v Mimoní v dohodě s předsedou OSK dr. PETRAŠKEM vyhlášku, podle které měli se soustředit na určeném místě Němci.

V Postoloprtech soustřeďování bylo provedeno ve dnech 16.-18. V. 1945 a na náměstí byli Němci rozříděni na skupiny – muži, ženy, děti a starci, přičemž muži byli odděleni od známých příslušníků SS, SA, funkcionářů NSDAP a jejich nacistických složek. Posléze uvedení byli

dopraveni do kasáren v Postoloprtech, ostatní do internačního střediska v Postoloprtech. Této akce se zúčastnila i jednotka příslušníků SNB [Sbor Národní Bezpečnosti] pod vedením vrch. Stržm. Františka Kokaizla, nynějšího velitele stanice SNB v Žatci.

Pro úplnost jest dodati, že tento odsun nebyl prováděn podle pokynů československé vlády, které byly vydány daleko později, šlo tedy o odsunové akce neorganizované¹⁰.

Internovaní příslušníci SS, SA a funkcionáři strany a jiných složek byli pak příslušníky ČSL zahraniční armády dopravováni na různá místa, kde byli stříleni a ihned zakopáni.

Soustřeďování Němců v Postoloprtech bylo prováděno za vědomostí a účasti kpt. Černého, který byl tehdy velitelem průzkumné roty I. Divise, a kde byli ještě dva jiní důstojníci neznámého jména. Například ZÍCHA-PETROV byl důstojníkem II. (zpravodajského) oddělení divise¹¹. Další jednotkou byla bezpečnostní četa podřízená oddělení OBZ, jejímž velitelem byl poručík ČUBKA, který patrně jako s informátorem pracoval s Bohuslavem Markem. Zatčené osoby střežila skupina v níž se vyskytoval jakýsi Smutný, který dosud bydlí v Postoloprtech, železniční zaměstnanec Kočí a Obermajer, dozorce vězňů, původem z Loun. Nepodařilo se vyšetřit kdo dal rozkaz k provedení exekucí a kdo exekuce skutečně prováděl. Zjistilo se však, že nejvíce poprav provedla vojenská skupina, jejímž velitelem byl poručík ČUBKA.

Odhady o počtu popravených se velmi liší. Podle zprávy jsou v Postoloprtech tři hromadné a několik menších hrobů, do kterých byli zastřeleni a zakopáni;

a/ první je za obecní a měšťanskou školou u o okresní silnice směrem k Lišanům, kde je asi 700 zastřelených Němců, kteří byli pohřbeni do protitankového zákopu a střídavě zasypáni hlínou a chlorovým vápnem;

b/ druhý je v levonické bažantnici vzdálené asi 2 km od Postoloprta směrem k Letnicům. Tam má býti pohřbeno asi 500 osob;

c/ třetí je v postoloprtské bažantnici, kde je prý pohřbeno asi 1000 osob;

d/ několik menších společných i jednotlivých hrobů má být ještě v okolí Postoloprta.

Osoby tam pohřbené jsou nejen z Postoloprta, ale i z okresu žateckého a z přilehlých okresů. V Postoloprtech byl totiž zřízen internační tábor pro celou oblast. Mimo zmíněných vojenských složek účastnily se soustřeďování a internování Němců i jednotky civilní, přičemž zvláštní účast měla t.zv. garda, ve které zvláště působil zmíněný již člen MSK [Místní Správní Komise] HAS. Tato jednotka prováděla pak zvláště prohlídky Němců a zabavovala jim cenné věci – jako šperky, hotové peníze a vkladní knížky. Podle jedné zprávy měly tyto věci být odevzdány štábní-

mu rotm. Mikuláši ROTHOVI, nebylo však zjištěno, že by je byl odevzdal příslušnému úřadu. Podle další neprovedené zprávy byly osoby k popravám určovány na základě posudku Bohuslava MARKA²², nar. 1898 v Postoloprtech, který nyní bydlí v Chomutově, ulice Rudé armády č. p. 49 a je zaměstnán jako svrškař. Před okupací bydlel v Postoloprtech a měl být obecním strážníkem. Po obsazení v r. 1938 odstěhoval se do obce Lenešic, okres Louny, kde byl v r. 1942 zatčen německou policií pro černou porážku, odsouzen do káznice, odkud se vrátil 1. 12. 1944. Po osvobození byl prý požádán, aby zřídil policii v Postoloprtech a i později bylo jeho služeb využíváno pro jeho znalost poměrů.

9. června 1945 ujal se bezpečnostních věcí v Žatci jistý KLATOVSKÝ, který tam působil až do svého odstranění do 12. VII. 1945. Od tohoto data působí v žateckém okrese organisovaná jednotka SNB [Sbor Národní Bezpečnosti]. Některé události z té doby budou patrně známy i praporčíku SNB Peterkovi ze stanice SNB Postoloprty.

Při prohlídkách Němců měl se dopustiti nesprávnosti ppor. Farkač, který dal příkaz, aby Němky se svlékaly do naha, aby se našly skvosty, které měly na těle ukryty. Týž má být nyní národním správcem dřevařského podniku v Ústí nad Labem. Farkač měl být velitelem internačních táborů na Žatecku.

Dne 3. června 1945 byla podobná akce soustředování Němců za účelem odsunu prováděna i v Žatci za účasti shora uvedených osob. Při tom však nedošlo k popravám – podle jedné zprávy byli na náměstí v Žatci zastřeleni dva Němci neznámého jména²³. Tyto události jsou snad známé zmíněnému dr. Petráškoví, Klatovskému ze Žatce a vrch. strážmistru Kokajzlvi, veliteli stanice SNB v Žatci.

4. VI. 1945 byli podle informace Karla Valenty, předsedy MNV ve Výškově, okres Žatec soustředování Němci v obci BŘVANY. Při tom byl zastřelen jeden Němec neznámého jména. Podle informace jmenovaného měla exekuci provést jednotka kpt. Zíchy.

Podle zprávy ze stejného pramene, která rovněž nebyla prověřena, byla dne 5. VI. 1945 kolem 2000 hod. obklíčena vojenskou jednotkou obec Výškov. Do obce přišli důstojníci, mezi nimi i kpt. ZÍCHA, kteří nařídili, aby německé obyvatelstvo se soustředilo na určeném místě. Němec Josef LINHART, 83 roků starý neuposlechl a byl na rozkaz jednoho z důstojníků zastřelen a byl zakopán u okresní silnice vedoucí touto obcí před domem č. p. 38. Tato událost je prý známá zmíněnému Karlu Valentovi, předsedovi MNV ve Výškově Jaroslavu MATASOVI ve Výškově a Josefu KOLÁŘIKOVI ve Výškově čp. 63.

Podle získané informace byl tento hromadný odsun Němců z kraje a likvidace zuřivých nacistů československou armádou schvalován v té době všemi příslušníky českého a slovenského národa. Námitky byly projeveny proti zašantročování národního majetku a proti tomu, že

mezi odsunutými bylo zařazeno i několik občanů českého původu, z nichž někteří měli být i dokonce zastřeleni. Omluvou lze uvést snad jen to, že šlo o mimořádné revoluční poměry, přičemž nebylo organisovaných bezpečnostních jednotek a jednotky vojska byly odkázány na informace některých nevhodných jednotlivců, kteří si tím vyřizovali své osobní účty. V té souvislosti byl jmenován zmíněný Bohuslav MAREK.

Pokud jde o vojenské jednotky je třeba uvážiti, že tito vojáci prodělali celou válku na východní frontě, kde poznali bezmeznou krutost německých okupantů proti sovětským vojákům a násilnosti na civilním obyvatelstvu. Vojenská jednotka I. Čsl. divise byla složena z převážně části z příslušníků slovenského národa, kteří jako partyzáni nebo vojáci odboje se připojili k československé zahraniční armádě.

Ve zprávách, kterých se ministerstvu národní obrany a vnitra dostalo o těchto událostech, vyskytuje se nejčastěji jméno důstojníků poručíka ČUBKY a kpt. ZÍCHY.

Poručík ČUBKA je slovenské národnosti, partyzán, který byl znám jako dobrý voják a velmi odvážný bojovník. Je prudší povahy. Když se MNO v červnu 1945 dovědělo, že v Žatci mělo dojít k nějakým násilnostem proti obyvatelstvu, byl odvolán a později demobilisován na Slovensko.

Kpt. ZÍCHA byl podle spolehlivé zprávy za první republiky menšinovým učitelem v Rumunsku, kde po vyhlášení války se připojil na výzvu generála Heliodora PIKY²⁴ k našemu odboji a byl jako velmi inteligentní a spolehlivý přidělen ke zpravodajské službě. Prováděl určité úkoly v Rumunsku a později na Středním východě.

V r. 1943 přišel do Sovětského svazu jako zpravodajský důstojník a byl přidělen ke 2. odděl. Štábu čsl. brigády s níž se vrátil do vlasti. Jeho známí z té doby se vyjadřují, že je povahy uzavřené, klidné a rozvážné a vylučují, že by byl dal podnět nebo se účastnil aktivně násilných akcí i proti německému obyvatelstvu, a i kdyby tomu tak bylo, že by se to tak stalo z jeho vlastního podnětu. Muselo by se to stát na rozkaz jeho velitele, nehledě k tomu, že jeho funkce jako důstojníka 2. oddělení obsahovala úkoly jiné.

Podle zjištění ministerstva národní obrany a vnitra, které lze dosud považovati za předběžné, neprovinil se jmenovaný činů, které jsou mu dnes připisovány. Je domněnka, že je k tomu tak proto, že ZÍCHA je dnes jediným důstojníkem, který v tomto kraji zůstal, a který mimo to zastává důležitou funkci jako předseda ONV [Okresní Národní Výbor].

Ministerstvo národní obrany.

Ministerstvo vnitra.

[žádný jmenovitý podpis]

V Praze dne 28. VII. 1947

Rozdělovník:

- č. 1. Vyšetřující komise – pan poslanec dr. Bunža,
- č. 2. Ministerstvo národní obrany – 5. odděl. hlav. štáb,
- č. 3. Ministerstvo vnitra, VII. odbor,
- č. 4. Ministerstvo vnitra – hlavní velitelství SNB
[= Sbor Národní Bezpečnosti]
- č. 5. – záloha,
- č. 6. – záloha,
- č. 7. – záloha.

POZNÁMKY

1. ÚNS = Ústavodárné Národní Shromáždění.
2. Srv. Antonín Rožka srv. s.153 úvod Peter Klepsch
3. Srv. Petrásek, s.157 úvod von Peter Klepsch.
4. Obširněji Ing. Reiser siehe Seite 184, 194.
5. Obširněji Karel Hás (Karl Haas) s. 159, poz. 48 úvod Peter Klepsch.
6. „Národní správce“ byl dosazen ke správě vyvlastněného německého vlastnictví zt.
7. Wehrwolf (německy pravopisně správně Werwolf) byla tajná odbojová organizace založená v září 1944 říšským vůdcem SS Heindrichem Himmlerem, která se měla dopouštět sabotážních akcí proti okupantům a kolaborantům v zázemí spojeneckých jednotek. Oznamená byla rozhlasovým projevem propagandisticky Goebelsem bez domluvy s Himmlerem 1. dubna 1945. Údajně se jednalo o „spontánní podzemní hnutí“, v obyvatelstvu to však nemělo žádnou odezvu. Pouze v Říši došlo pod rouškou tohoto hnutí k ojedinělým vraždám na dezertérech a Němcích, kteří měli již dost války. Nebyly však organizovány mladistvími. Po Hitlerově smrti zakázal jeho nástupce admirál Dönitz 5. května 1945 tyto akce jako ilegální bojovou činnost. Na další děj války neměl „Werwolf“ žádný dopad, ovšem na okupační praxi vzhledem k negativnímu vlivu této teroristické propagandy. U Američanů se vyvinula doslovná werwolfhysterie a též na území obsazeném sovětskou armádou došlo k svévolným zatčením a týráním sovětskou armádou. V Československu využívalo OBZ a politické zpravodajství odboru „Z“ v ministerstvu vnitra tuto nacistickou propagandu ke vlastní propagandě proti místnímu německému obyvatelstvu. Vztahovala se na předválečné informace, podle kterých operovaly buňky werwolfu v pohraničí s centrem v Liberci. Každý nález zbraní a incident s Němci sloužil jako důkaz o jejich aktivitách. Ve skutečnosti nebyla ale tato podzemní aktivita nikdy dokázána. (K tomu též Tomáš Staněk, Persekuce „Verfolgung“. Wien 2002, s. 182 ff.; R. M. Douglas, „Ordnungsgemäße Überführung, Die Vertreibung der Deutschen nach dem Zweiten Weltkrieg“. München 2012, s. 147, 150-151).
8. Poznámka překladatele profesora Adalberta Wolraba, který se v této sporné době nacházel v Bezděkově u Žatce: „Popis situace v této zprávě, že v polovině května se v oblasti (míněný by musel být okres Žatec) nacházely a objevovaly německé vojenské a SS jednotky v plné výzbroji, podporované místním obyvatelstvem a německými jednotkami werwolfu, postrádají jakýkoliv podklad a jsou pouze ochranným tvrzením pro internování civilního obyvatelstva do koncentračních táborů (původně byly tyto tábory označovány jako koncentrační tábory, poz-

ději jako pracovní). Do tábora v žateckých kasárnách byli internováni též muži z Postoloprta a ženy a děti do 14 let. Sovětská armáda obsadila celý okres Žatec, také zde nepobývaly žádné německé jednotky v plné výzbroji, neboť ruská armáda obsadila celou oblast, kterou měla pod kontrolou. Werwolf strašil pouze v českých hlavách. Také nesmyslné je tvrzení, že ruské jednotky nemohly celou oblast zpacifikovat, protože převážná část německého obyvatelstva ovládala českou řeč, neboť v této oblasti žili Němci, kteří mluvili nejméně česky. Je to tedy naprosto nepotvrzené tvrzení, že došlo z německé strany k provokativním činům. Provokativní činy byly pouze ochranným tvrzením tehdejšího místního vojenského velitele plukovníka Duřta a předsedy okresní správní komise Dr. Petráška, pro zdůvodnění kasernování celkového německého obyvatelstva Žatce v koncentračním táboře“.

9. K tomu poznámka 8. profesora Wolraba. Proti tomu mluví též výpověď Rožky: „Němci poslouchali jako hodiny.“ (S. 180).

10. Mladší dějinný výzkum dokládá, že tzv. „divoké vyhnání“ bylo politikou a vojenským velením plánováno k vytvoření hotové skutečnosti pro Postupimskou konferenci. Tyto zde zveřejněné zdroje potvrzují tento zjištěný stav. Při organizaci divokého vyhnání byla komunistická strana v čele, což je také jeden z důvodů k zatajení výsledků vyšetřovací komise z léta 1947. Obě ministerstva, která byla pověřena vyšetřením tímto jimi nepopíraným zvěřstvem, byla řízena komunisty. Ve vyšetřovací komisi byli sice také nekomunističtí zástupci národní fronty, především její předseda Bunda za křesťanské demokraty, ale podrobili se též politice utajování. Viz závěrečná rozprava vyšetřovací komise, s. 222.

11. Jan Zícha měl jako agent vojenského zpravodajství krycí jméno „Petrov“. Druhý oddíl 1. divize byla zpravodajská jednotka.

12. K Bohuslavu Markovi srv. s. 157 úvod Peter Klepsch.

13. Srv. Líčení Peter Klepsch, s. 332, a Heinrich Giebitz, s. 329.

14. Heliodor Píka (1897-1949) bojoval od roku 1916 se spojenci proti Rakousko-Uhersku a Německu. Po roce 1938 prosazoval jako exilní politik československé zájmy. Podílel se též na uzavření Československo-sovětské dohodě o vojenské spolupráci. Jako vedoucí vojenské mise v Moskvě varoval již v srpnu 1941 presidenta Beneše, že Sovětských svaz nemá zájem na svobodném a demokratickém Československu. Přesto podepsal i on v listopadu 1943 tuto spojeneckou smlouvu. Marně se pokoušel následně prosadit velitele 1. československého sboru Ludvíka Svobodu jako hlavního velitele osvobozenekých jednotek. V květnu 1945 byl Píka po únorovém komunistickém převratu zatčen a na základě údajné vlastizrady popraven. V roce 1968 byl s pomocí tehdejšího prezidenta Ludvíka Svobodu rehabilitován.